Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Nr. Wilno, dnia 30 czerwca 1932 r. 689.

Treść numeru:

-----:0:-----

--:X:--

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

U c h y l e n i e p r z e z T r y b u n a ł H a s k i e k s c e p c j i p u n k t ó w 5 i 6. Jak podaje Elta, w dn.24 czerwca Trybunał Haski ogłosił wyrok w sprawie wysuniętej przez rząd litewski procedury ekscepcji preliminarnej.

Jak wiadomo, rząd litewski w swym memorjale z dn.26 maja prosił Trybunał o uznanie swej niekompetencji do rozstrzygania w obecnem stadjum sprawy pt.5 i 6 zawartych w memorjale sygnatarjuszy, a dotyczących utworzenia Dyrektorjatu p.Simaitisa i rozwiązania Sejmiku,ponieważ wym.kwestje nie były uprzednio, wbrew 1 ustępowi art.17 konwencji kłajpedzkiej poruszone w Radzie L.N.

Trybunał Haski 13 głosami przeciwko 3 uchwalił odrzucić wysuniętą przez rząd litewski ekscepcję i rozważyć istotę kwestyj zawartych w pt.5 i 6 memorjału sygnatarjuszy. Motywy wyroku są następujące:

Dwie procedury zawarte w art.17 są różne pod względem przedmiotu i osób prawnych, którym przysługuje prawo posługiwania się temi procedurami. Uwagę Rady L.N. można zwracać na pogwałcenie każdego poszczególnego ustępu konwencji kłajpedzkiej. Natomiast Trybunałowi Haskiemu powierza się rozstrzyganie różnicy zdań w kwestjach prawnych i faktycznych. Uwagę Rady L.N. może zwrócić każdy członek tejże Rady. Do Trybunału Haskiego mogą przekazać sprawę jedynie wielkie mocarstwa sprzymierzone, członkowie Rady L.N.

Przeciwko powyższej uchwale Trybunału głosowali, oprócz sędziego z ramienia Litwy prof.Römera, sędzia belgijski baron Rollin Jacquemyns i sędzia polski Rostworowski, oświadczając, iż popierają wysuniętą przez rząd litewski ekscepcję preliminarną. Nadto Rollin Jacquemyns złożył swe votum separatum. Jacquemyns uważa, iż w sprawie pogwałcenia konwencji kłajpedzkiej należy uprzednio /na mocy ust.1 art.17/zwrócić uwagę Rady L.N., a dopiero potem /na mocy ust.2 art.17/ korzystać z przysługującego prawa skierowania sprawy do Trybunału Haskiego. Swe stanowisko Jacquemyns popiera orzeczeniem zawartem w znanym raporcie prawników z r.1926:"Jedynie członkom Rady przysługuje prawo wywołania interwencji Rady z powodu pogwałcenia konstytucji kłajpedzkiej i to tylko w wypadku, jeśli zachodzi różnica zdań między rządem litewskim a jakiembądź wielkiem mocarstwem sprzymierzonem. Ta różnica może być przekazana do rozstrzygnięcia Międzynarodowemu Trybunałowi Sprawiedliwości". Pozatem Jacquemyns zaznaczył, iż sygnatarjusze wysunęli w pt. 5 i 6 jedynie zwykłą różnicę zdań i że w ten sposób właściwie nie zaistniał zatarg prawny, który Sąd mógłby rozstrzygać na podstawie art. 17 konwencji kłajpedzkiej.

Wraz z wyrokiem Trybunał ogłosił wskazówki, według których rządowi litewskiemu przysługuje prawo złożenia swego kontrmemorjału w sprawie pt.5 i 6 do dnia 9 lipca r.b.

Jak podają, delegacja litewska w Hadze opracowuje już kontrmemorjał i w pierwszych dniach lipca złoży go Sądowi.

W parę dni po złożeniu kontrmemorjału nastąpią przemówienia stron. W ten sposób rozstrzygnięcia istoty sprawy należy się spodziewać dopiero w końcu lipca.

D y s o n a n s n a k o n g r e s i e J e d n o ś c i L i t.-Ł o t. "Dzień Kowieński" /142/:Tygodnik litewski "Bangos" podaje, iż na tegorocznym kongresie Jedności Lit.-Łot. wygłoszono szereg ostrych przemówień, zwłaszcza ze strony łotewskiej. Znamiennem było przemówienie dyrektora ryskiej szkoły realnej Dzenisa, który w sposób stanowczy krytykował Łotwę, chwaląc jednocześnie zarówno przeszłość, jak i teraźniejszość Litwy. Mówca wezwany przez przewodniczącego do streszczania się, przemówienie swe natychmiast przerwał i opuścił kongres. Znamienne również było wystąpienie b.burmistrza m.Kowna Wilejszysa. Podczas gdy sala aprobowała hucznemi oklaskami uchwałę, przewidującą wprowadzenie wspólnej waluty w państwach bałtyckich, unję celną, jednakowe podatki i taryfy kolejowe, wspólny kodeks cywilny i karny i t.d.,p,Wilejszyś oświadczył, że nie popiera uchwały, która nie daje widoków powodzenia, a to z tego względu, że Litwa dotąd nie zdołała uporządkować nawet własnego ustawodastwa. Zdaniem mówcy, konieczną jest praca realna, a nie ośmieszaniem uchwalaniem niewykonalnych rezolucyj. Wystąpienie to powitano również oklaskami, co nie wpłynęło bynajmniej na wprowadzenie poprawek do przyjętej uchwały. Obrady w sprawie walki z kry-

zysem gospodarczym spowodowały usunięcie się z kongresu p.Galwanauskasa, który nie zniósł skreślenia przez prezydjum kongresu pewnych punktów opracowanej przez siebie rezolucji. Uwagę zgromadzonych zajęła okoliczność, że tym razem poraz pierwszy od czasu istnienia kongresów litewsko-łotewskich, miasto nie zostało przystrojone flagami..Podobno nakaz wywieszenia flag, wydany przez ministra Spraw Wewn.,zoszał cofnięty na wniosek premjera Skujeneeksa, który w trosce o utrzymanie jak najlepszych stosunków z Polską wolał zostawić mieszkańcom stolicy swobodę przystrajania lub nieprzystrajania domów. Okoliczność ta stała się nawet powodem paru ostrych wystąpień na kongresie przeciwko orjentacji Skujeneeksa i zaniedbania przez niego powitania kongresu.

L i t w a n a k o n g r e s i e k o l e j o w y m w R y d z e. Jak podaje "Dzień Kow." /Nr.139/, Dn.23 sierpnia r.b. w Rydze odbędzie się konferencja kolejowa przy udziale Litwy, Estonji i Niemiec. Konferencja rozważy sprawy nierozstrzygnięte na ostatniej konferencji kolejowej w Tallinie.

L i t e w s k o - p e r s k i u k ł a d p r z y j a ź n i ."Dzień Kow." /142/: Dn.22 czerwca r.b. w Moskwie nastąpiła wymiana dokumentów ratyfikacyjnych lit.perskiego układu przyjaźni. W wymianie wzięli udział poseł litewski w Moskwie Bałtruszajtis i poseł perski Fatoullah Khan Pakrevan.

P a w i l o n l i t e w s k i n a w y s t a w i e w C h i c a g o ."Dzień Kow."/141/: Poseł litewski w Waszyngtonie p.Bałutis nadesłał do lit.M.S.Z. pismo, w którym zwraca uwagę na konieczność zbudowania pawilonu litewskiego na wystawie międzynarodowej w Chicago w 1933 r.Koszta budowy pawilonu wyniosłyby ok.200 tys.litów.

L i t e w s k o - f i n l a n d z k i t r a k t a t h a n d l o w y. "Lietuvos Aidas" /Nr.140/: Dn.20 czerwca r.b. w Helsingforsie w drodze wymiany not pomiędzy Litwą i Finlandją został zawarty traktat handlowy, oparty na zasadzie największego uprzywilejowania.

A n t y l i t e w s k i e t e n d e n c j e h i t l e r o w c ó w. "Rytas" /126/: Prasa niemiecka donosi, iż hitlerowcy wysunęli w Landtagu pruskim wniosek zamknięcia ruchu granicznego do Litwy i wprowadzenia zakazu zakupywania produktów w Litwie, by w ten sposób zapobiec odpływowi gotówki do Litwy.

"L i e t u v o s A i d a s" o w y n i k a c h w i z y t y p.L e d n i c k i e g o w L i t w i e ."Liet.Aid."/Nr.138/ we wzmiance p.t. "Niczego nie zapomniał i nic się nie nauczył" przytacza informacje, jakich p.Lednicki udzielił o Litwie w prasie polskiej i pisze:"Jak widać, /z wystąpienia p.Lednickiego/p.Lednicki niczego nie zapomniał i nic się nie nauczył. Jego pobyt w niepodległej Litwie nie otworzył mu oczu i nie rozjaśnił w głowie.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"R y t a s" p r z e c i w k o r o z p o l i t y k o w a n i u n a u c z y c i e l i ."Rytas" Nr.124 z dn.24.VI.1932 r.Art.p.t."Czy należy wciągać w sferę polityki partyjnej nauczycieli?" Streszczenie:

Litewska prasa prorządowa, rozważając kwestję rozpolitykowania młodzieży szkolnej oraz sfer nauczycielskich w Litwie w posób kategoryczny stwierdza, iż młodzież ucząca się nie ma prawa zajmować się polityką. Sferom nauczycielskim prasa prorządowa przyznaje prawo udziału w życiu politycznem, jednak z tem zatrzezeniem, by ideologja polityczna nauczycieli, będących wychowawcami młodego pokolenia litewskie, pokrywała się z ideologją "narodową" czyli programem politycznym związku narodowców. Takie postawienie sprawy nie jest racjonalnem, gdyż nie można wymagać, by nauczyciel był człowiekiem bez przekonań i własnych poglądów. Chociaż zasadniczo nie można nauczycielom odmówić prawa posiadania poglądów politycznych i sympatyzowania tej lub innej formy rządów państwowych, jednak właściwie nauczyciele nie powinni brać udziału w życiu politycznem.

"L i e t u v o s Ż i n i o s" w o b r o n i e n i e z a w i s ł o ś c i s ą d ó w ."Lietuvos Żinios" Nr.141 z 23.VI.1932 r.Art.p.t."O uporządkowaniu sądów". Streszczenie:

Ostatniemi czasy w Litwie aktualną jest kwestja uporządkowania sądownictwa. Projekty ustawy o uporządkowaniu sądownictwa opracowały Rada Stanu i M-stwo Sprawiedliwości. Odbyty niedawno zjazd prezesów sądów okręgowych oraz prokuratorów wypowiedział się za projektem M-stwa Sprawiedliwości. Rada Stanu poczuła się tem dotknięta i na tem tle powstał spór, w którym żywy udział bierze prasa prorządowa."Lietuvos Aidas", zabierając głos w kwestji uporządkowania sądownictwa, wysuwa potrzebę ustalenia "naczelników sądowych". O ile wiadomo, naczelnicy są w policji i we wszystkich organach wykonawczych, jednak słowo "naczelnik" w sądzie jest całkiem nie na miejscu. Zabierając głos w kwestji racjonalnego uporządkowania sądów, należy przedewszystkiem pamiętać,że sądy winne być niezawisłe, a niezawisłość sądów może być osiągnięta jedynie przez ustalenie sędziów dożywotnich.

"L i e t u v o s A i d a s" o p o t r z e b i e w s p ó ł ż y c i a s p o ł e c z n e g o . "Lietuvos Aidas" Nr.140 z 23.VI.32 r. Art.p.t."Więcej wzajemnego obcowania". Streszczenie:

Często słyszy się zagranicą zarzuty, iż Litwa nie docenia znaczenia utrzymywania stałego kontaktu zarówno w drodze korespondencji jak i stosunków osobistych z różnemi instytucjami społecznemi i gospodarczemi zagranicą. Gdy np.jakaś firma zagraniczna zwróci się do Litwy z zapytaniem, zmuszona jest czekać na odpowiedź bardzo długo, a często odpowiedź wcale nie nadchodzi. To niedbalstwo wyrządza ogromne szkody nietylko Litwinom, lecz także całemu państwu litewskiemu, gdyż podrywa jego autorytet zagranicą. Aby temu zapobiec, Litwini powinni nawiązać bliższe stosunki w kraju oraz zagranicą. Dotychczas na drogę tę wkroczyli jedynie dziennikarze litewscy, którzy nawiązali ścisły kontakt ze swymi zagranicznymi kolegami. Reszta społeczeństwa winna iść za ich przykładem.

K r o n i k a .

Z d z i a ł a l n o ś c i "U k i n i n k u V i e n y b e"."Lietuvos Aidas" /Nr.142/: Centralny zarząd "Ukininku Vienybe" zatwierdził projekt zmiany statutu jedności, gdyż dawny statut nie odpowiadał wymaganiom rozszerzonej jej działalności. Przedewszystkiem nazwa "Ukininkų Vienybe" została zmieniona na nazwę "Lietuvos Ukininkų Vienybe". Nowy statut zwiększył ilość delegatów wysyłanych na zjazdy powiatowe oraz zmienił szereg przepisów, dotyczących organizacji oddziałów i komitetów powiatowych. Obecnie "Lietuvos Ukininkų Vienybe" posiada 327 oddziałów.

R e o r g a n i z a c j a p o l i c j i l i t e w s k i e j ."Lietuvos Aidas" /143/: Według informacyj M-stwa Spraw Wewn. z początkiem lipca r.b.rozpocznie się intensywna reorganizacja policji litewskiej, która ma się zakończyć w dn.1 stycznia 1933 r. Reforma będzie polegała na tem, iż przedewszystkiem zostaną zniesione obecne komisarjaty policji /okręg policyjny/, a zostaną utworzone nowe okręgi w miejscach gdzie dotąd znajdowały się punkty policyjne. W wyniku tej reformy ilość okręgów policyjnych, która dotąd wynosiła 96, wzrośnie obecnie do 263. Gdy dotąd okręg polic. obejmował przeciętnie 3 gminy, obecnie każda gmina będzie miała swój okręg. Głównym celem reformy jest zniesienie instancyj pośredniczących, które hamowały normalny tok wszelkiej pracy. W wyniku reformy władze policyjne wejdą w bliższy kontakt z ludnością. W chwili obecnej 95% kadry policyjnej posiada studja ukończone na wyższych kursach policyjnych. Ok.80% policjantów litewskich posiada inne cenzusy naukowe

P r o j e k t u s t a w y o a d w o k a t u r z e ."Rytas" /124/: Rada Stanu opracowała nowy projekt ustawy o adwokaturze. Według tego projektu stopień pomocnika adwokata prywatnego zostanie całkiem zniesiony, a wszyscy adwokaci zostaną podzieleni na trzy kategorje:1/adwokatów, mogących bronić spraw tylko przed Sądem Pokoju, 2/przed Sądem Apelacyjnym i 3/Najwyższym Trybunałem. W Sądach Pokoju występować bę-

dą mogli adwokaci, obywatele Litwy, którzy ukończyli wydział prawa na uniwersytecie kowieńskim, odbyli dwuletnią kandydaturę w sądzie i posiadają 25 lat. W Sądach Apelacyjnych będzie wymagana pięcioletnia praktyka adwokacka w Sądach Pokoju, zaś w Trybunale Najwyższym 5-letnia praktyka w Sądzie Apelacyjnym. Adwokatami nie będą mogli być duchowni, pracownicy państwowi i samorządowi z wyjątkiem radców prawnych. Nominację i usuwanie adwokatów projekt powierza ministrowi Sprawiedliwości. Rada Adwokacka będzie się składała z prezesa, wiceprezesa i 7 członków. Adwokaci nie będą mogli także zajmować się handlem i zawodem uwłaczającym ich stanowi. Na rozprawach adwokaci będą występowali w togach.

R e d u k c j a u r z ę d n i c z e k ."Dzień Kow." /Nr.124/: Jak podają, minister Spraw Wewn.opracował projekt ustawy, na mocy której zostaną zwolnione z instytucyj państwowych urzędniczki, których mężowie są na służbie rządowej.

W i z y t a p r e z y d e n t a S m e t o n y w D a t n o w i e. "Dzień Kow." /141/: Dn.21 b.m. prezydent państwa odwiedził Akademję Rolniczą w Datnowie oraz tamtejszą korporację narodowców "Jaunoji Lietuva". Wraz z prezydentem odwiedzili ministrowie Spr.Zagr.i Rolnictwa oraz posłowie Niemiec, Rosji Sowieckiej, Estonji i Danji.

Z a k a z k o n g r e s u p a v a s a r i n i n k ó w ."Dzień Kow." /141/: Ze źródeł wiarogodnych donoszą, iż władze nie zezwoliły na zwołanie projektowanego w Kownie w dn.9 lipca kongresu pavasarininków.

Z a b i e g i P e t r u l i s a o u ł a s k a w i e n i e ."Dzień Kow." /141/: W tych dniach p.W.Petrulis złożył ponownie na ręce prezydenta państwa prośbę o ułaskawienie. Pierwsza prośba Petrulisa nie mogła być uwzględniona z powodów formalnych, gdyż Petrulis prosił wówczas nie o ułaskawienie, lecz o anulowanie wyroku. Jednocześnie Petrulis zwrócił się do ministra Sprawiedliwości z podaniem, w którem wyraża gotowość uiszczenia skarbowi państwa 20 tys.litów, jako odsetek od zaciągnętej w swoim czasie od skarbu państwa pożyczki, mimo,że Trybunał Najwyższy nie uznał w tym wypadku działania na szkodę skarbu.

D o k o ł a I z b y S p o r t o w e j ."Dzień Kow." /140/: Stosownie do przyjętej ostatnio uchwały o wychowaniu fizycznem,dn.1 lipca zacznie funkcjonować Izba Sportowa. Czasowo obowiązki dyrektora Izby będzie pełnił dyrektor Dep.M-stwa Oświaty p.Żukas. Stałym dyrektorem Izby ma być mianowany stypendysta M-stwa Oświaty p.Voketajtis, który ukończył w Wiedniu wyższy instytut wychowania fizycznego.

U k a r a n i e "S o c j a l d e m o k r a t a s a"."Lietuvos Żinios" /144/: Swojego czasu "Socjaldemokratas" zamieścił wzmiankę, iż na 6-tym forcie zaprzęgano więźniów do pługa. Ponieważ okazało się, iż wówczas więźniowie nie orali, lecz zakładali inspekty, przeto komendant wojskowy ukarał redaktora pisma p.Stefana Kairysa grzywną w wys. 300 litów z zamianą na dwa tygodnie więzienia.

M e r k i s b u r m i s t r z e m m . K o w n a? "Rytas" /122/: W Kownie krążą pogłoski, iż obecny burmistrz m.Kowna inż.Graurogkas złoży dymisję, zaś na jego miejsce zostanie powołany b.gubernator Kraju Kłajpedzkiego p.Merkis.

Z a t w i e r d z e n i e b u d ż e t u K a s y C h o r y c h . "Dzień Kow." /141/: Dn.22 czerwca główny zarząd ubezpieczeń społecznych rozpatrzył i zatwierdził budżet Kasy Chorych m.Kowna na rok 1932. Uległy zredukowaniu wynagrodzenia dla pracowników Kasy Chorych od 5 do 15%. Pozatem zredukowano o 50% pozycje wydatków na profilaktykę i poczyniono inne drobne zmiany.

S t r a j k p r a c o w n i k ó w k r a w i e c k i c h "Dzień Kow." /141/: W zakładach krawieckich Kaca w Kownie zastrajkowało 20 pracowników na znak protestu przeciwko zniżce płac.

Z u n i w e r s y t e t u W i t o l d a W i e l k i e g o .W tych dniach rektor uniwersytetu prof.Czepiński udaje się na obchód 300-lecia uniwersytetu dorpackiego. Wobec złego stanu zdrowia po powrocie

rektor uda się na urlop, a w końcu sierpnia wyjedzie do Anglji na doroczny zjazd brytyjskiego stowarzyszenia naukowego. Podczas urlopu rektora będą zastępowali: w lipcu prorektor prof.Czesnis, później zaś prorektor prof.Jodele. W tych dniach prof.Jodele, obrany swego czasu prorektorem przez władze uniwersyteckie, otrzymał również nominację prezydenta państwa na stanowisko prorektora. Jako delegat na obchód 300-lecia uniwersytetu w Amsterdamie uda się wkrótce prof. Iwanauskas.

S p r a w a e m e r y t u r y H e r b a c z e w s k i e g o ."Dzień Kow." /138/: Sprawę przyznania emerytury państwowej prof.Herbaczewskiemu, który, jak wiadomo, wystąpił z uniwersytetu, ma rozważyć litewski Gabinet Ministrów.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

Z n a m i e n n e m o w y n a p o g r z e b i e B o e t t c h e r a."Dzień Kow." /139/: Dn.20 b.m. odbył się wKłajpedzie pogrzeb b. prezesa Dyrektorjatu Kraju Kłajpedzkiego p.Otto Boettchera. Biskup ewangelicki Gregor podczas mowy, wygłoszonej nad grobem zmarłego m.in. zaznaczył, iż "nieboszczyk, zachowując twardą postawę pozwolił nam doczekać się burzy. Cierpiał on i poległ, abyśmy mogli żyć. I dlatego słońce jaśniej nam przyświeca. Powinniśmy mu za to podziękować". Następnie przemawiał obecny prezes Dyrektorjatu dr.Schreiber. Mówca pokrótce wspomniał, iż "Boettcher pracował z poświęceniem dla swej i naszej Ojczyzny, dla naszego Kraju Kłajpedzkiego. Jestem jego spadkobiercą i przyrzekam iść w jego ślady. Będzie to dla niego najlepsza podzięka". Przewodniczący Sejmiku von Dressler oświadczył nad grobem, iż Boettcher"mimo złego stanu zdrowia poświęcał się i pracował dla naszego kraju, nie mając na względzie żadnych korzyści materjalnych. Najlepiej mu wyrazimy swą podziękę, jeżeli tu, na tem miejscu przyrzekniemy mu iść w jego ślady".

S p r a w a B e c k e r a ."Dzień Kowieński" /Nr.138/: Litewska policja kryminalna zwróciła się do niemieckiej policji z prośbą o wydanie Beckera, który, jak wiadomo, dn.25 czerwca zbiegł do Niemiec.
Dzień Kow." /Nr.140/ donosi, iż dn.22 czerwca Sąd Wojskowy rozpatrzył sprawę ucieczki Beckera. Sąd nakazał konfiskatę złożonej przez niego kaucji w sumie 3 tys.litów i zarządził natychmiastowy areszt zbiega, w razie, gdyby się ukazał ponownie na terytorjum Litwy.

----oo§o----